

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 11

Telefon: 3181
Szerk. és kiadóhivatal
977, 228 és 1047

Zs. N. Sz. — — — — —

Kéziratok kizárólag
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

3181

Dr. Ramasóttér Róbert

I. Disztr. 2. II. 8.

Budapest

ELLET

ESIDO · POLITIKAI · NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — — 850
Félévre — — — 450
Negyedévre — — — 240
Egy hónapra — — — 85
Egy szám ára pályaudva-
ron és vidéken is lej 4
Bukarestben — — — 5

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám ára — ck 1:30

1925 december 30 Szerda

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 297 szám

5686. Tévét 13

Brland kijelentette, hogy minden- áron kormányon marad

Páris, december 29. Politikai körökben nagy izgalommal várják a holnap délelőttre összehívott minisztertanács tanácskozásainak eredményeit, mert általános a vélemény, hogy itt ki fog robbanni a kormányválság. Még a legvértesebb optimisták reménye is annyi, hogy a kormány talán csak január végén fog lemondani. Abban az esetben, ha Briand és Doumer pénzügyminiszter ragaszkodni fognak a forgalmi adók emelésének azonnali tárgyaláshoz, akkor kétségtelen az, hogy ez maga után fogja vonni már is az akut kormányválságot. Briand miniszterelnök ma rövid időre megjelent a kamarában és a sajtó képviselőinek a következőket mondta:

— A külpolitikai helyzet soha sem volt kedvezőbb, mint ma. A szíriai harcra egy hónap óta mindössze tíz halottunk van. A marokói helyzet is javult, mivel a törzsek kezdik lassankint Abd el Krimet cserbenhagyni és vezérük mellőzésével szándékoznak Franciaországnak békeajánlatot tenni. A pénzügyi helyzet sem súlyos. Eltökélt szándékom, hogy kitűzött céljaimat még minisztertanácsom nélkül is követni fogom. Ha minisztertanácsom helyeiket elhagyják, másokkal fogom őket felcserélni. Ebben a pillanatban, mikor nagy nehézségeket kell leküzdenünk, én nem hagyhatom el a helyemet s ezért minden körülmények között maradok.

Feloszlik a magyar ellenzéki blokk

Budapest, december 29. A demokratikus ellenzéki blokk intézőbizottsága január közepén utolsó ülésére ül össze. Ezen az ülésen, tekintettel arra, hogy a szocialisták kiváltak, ki fogják mondani a blokk teljes feloszlását. A magyar demokráciára ez a feloszlás katasztrofális jelentőségű lehet, amennyiben a parlament egyetlen nagy ellenzéki blokkja szűnik meg. A reakciós pártok, amelyek ezt a bomlást tulajdonképpen előidéztek, törvényeik megszavaztatásánál most már szinte alig találhatnak majd ellenállásra a nemzetgyűlésen. A progresszív politikai körökben a blokk feloszlása miatt rendkívül nagy levertség uralkodik.

Nem katonai jellegű az orosz-török szerződés

Bukarest, december 29. Egyes lapok közlésére, hogy Oroszország és Törökország között defenzív és offenzív szerződés jött létre, Csi eserin egy Párisban adott intervjuban kijelentette, hogy ez a hír nem felel meg a valóságnak. Oroszország és Törökország között csupán barátsági szerződés áll fenn s annak semmiféle katonai karaktere nincsen. Oroszország — mondotta — nem nézheti jó szemmel a balti államok szövetségének előkészítését, mert az, megvalósulás esetén határvonalat jelentene a Fekete-tengertől a Jeges-tengerig.

Elismeri-e Svájc a szovjetot?

Genf, december 29. Népszövetségi körökből ma kérdést intéztek a svájci szövetség tanácsához arravatkozól, hajlandó lenne-e elismerni Szovjetországot, mert enélkül a moszkvai kormány részvétele a leszerelési tanácskozásokon nem valószínű. A szövetség tanács megmondás tárgyává teszi a kérdést, beavatott körök azonban nem tartják valószínűnek, hogy az elismertetés megtörténik.

Órlás földrengés Mexikóban

Newyork, december 29. Mexikóban a popokatepetli és Rerizaba hegységek környékén rettetes földrengés dúl. Szerencsére a tengerpartot és az ország belsejét az öt nagy földlökés közül egy sem érte súlyosan. A telefonforgalom szünetelése miatt közelebbi hírek hiányoznak.

Lesz-e diktatura Franciaországban

— Az Új Kelet állandó párisi munkatársától —

Páris, december 29. Az a tény, hogy Briand ma nyolcadszor miniszterelnök Franciaországnak és tizenkettedszer miniszter, nagyon szomorúan jellemző, ha meggondoljuk, hogy először 1908-ban vállalt tárcát. Tizenhét év alatt nyolc kabinetet alakított egy ember és nem egyfolytában volt miniszterelnök.

Ugy gondolom, hogy ez a körülmény maga nagyon ékeesen beszél és azt jelenti, hogy Franciaország valahogy olyanformán intézi politikai életét, amint a Helmi féle balkáni államok, vagy a dél-amerikai köztársaság, amelyeknek a ros z nyelvek szerint legfeljebb négy hétig van ugyanazon elnökük. És mégis, az okokban nagy a különbség ezek közt az operettség és Franciaország között. Az elsőben a politikai élet fejletlensége hozza azt magával, hogy minden kisebbség igyekszik a maga akaratának bármily eszközökkel érvényt szerezni, addig Franciaország ebben a pillanatban a parlamentáris tullejlettségében szenved.

Az 1924. májusában alakult első baloldali kormány és az azóta alakítottak mind a pénzügyi probléma miatt buktak meg. Megoldani ezt a problémát egyike sem tudta, de nem is jutott el odáig, hogy megmutassa, hogyan szeretné megoldani.

Az 1924. baloldali választás győzelem Herriot-kormányt hozott, amelynek pénzügyminisztere Clément volt. A Herriot-kormány szerencsétlenül időben került az ország élére: a háború utáni Clemenceau és Poincaré kormányok gazdálkodásának a következményei csak Herrioték idejében mutatkoztak. A francia polgár, aki az előidő okokkal nem törődve, bünbakot keresett arra, hogy miért drágult meg az ő fehércukra és vörösbora és hogy miért kell pár frankkal több adót fizetnie, nemes felháborodással seprte el azt a Herriot-kormányt, amelyet ő kivált és amelyet a szélsőjobb és a szélsőbal egyforma nonchalanciával szolgáltattott neki ki.

Jött tehát Clément után De Monzie háromnapos pénzügyministersége és utána Caillaux, a híres pénzügyi zseni, akitől mindenki Franciaország megváltását várta. Caillaux csinált is magának jó reklámot előre, mindenki meg volt győződve, hogy most jön a nagy pillanat, amelyben Franciaország mintegy csoda révén minden pénzügyi gondjától meg fog szabadulni és várak, csodát vártak... És itt volt a végzetes hiba, hogy éppen csodát vártak. Mert amikor Caillaux jött, a jobboldal, hivatkozva az új pénzügyminiszter hazaülését történt elítélésére, tiltakozott az ellen, hogy „ilyen” ember lehessen az ország pénzügyminisztere, a baloldal pedig éppen ezért és mintegy büszkeségből, hogy Caillaux rehabilitációját keresztülvitte, váltig hirdette, hogy csak Caillaux lehet az ország údve, mert csodálatos módon fogja az országot megmenteni. És ekkor Caillaux előállt az ő pénzügyi terveivel, amelyekben semmi csodálatos nem volt, még csak a baloldalnak kedves vagyonválságot is elhagyta. Ezért ellene fordult a baloldali blokk, előbb a szocialisták, aztán pedig a legfranciább pártok, a radikálisoknak a nizzai kongresszusán maga a radikális párt is. Kisült, hogy Caillaux javaslataihoz a többséget nem az a csoport adná, amely őt kormányra juttatta, hanem azok, akik ellene voltak és előbb megbélyegezték. Erre természetesen mennie kellett.

A parlament még egyszer megszavazott egy újabb ideiglenes adót, — és jött Painlevé és Bonnet közös pénzügyministersége. Painlevét az ország egyik legbecsületesebb emberének tartják — és méltán. Foglalkozására nézve a matematika professzora a Sorbonne-on, tehát mi sem volt valószínűbb, mint hogy ez az ember megmenti az országot. De mi történik? Painlevénél az egész parlament meghasonlik, nincs rá remény, hogy akár

milyen pártból többséget lehessen kinyújtani, újabb bukás.

Jön Loucheur, aki Franciaország tartálékban levő finánczsenijeképp szerepel évek óta. Előre, — nagy a lelkesedés. Pár nap múlva csak egy sikerült a kormányt megmenteni, hogy Briand az ország lelkiismeretéhez fordulva, nagy beszédet tart, hogy a szocialisták nem szavaznak és hogy még maga Herriot, a kamara elnöke is leadja a szavazatát a kormány mellett. Így is csak három szótöbbséget kapott a kormány és ez is csak ideiglenes volt. A kamara pénzügyi bizottságában soha pénzügyminiszter olyan sikert beszéddel el nem ért, mint Loucheur, de mégis megbuktatták és csak Loucheurnak köszönhető, hogy személyesen bukkott meg és nem rántotta magával az egész kormányt.

Doumer, az új pénzügyminiszter tanult is a Loucheur esetéből, amelyből azt látta, hogy a kamara pénzügyi bizottsága igen könnyen áldozza fel az egyes pénzügyminisztereket. Kijelentette, hogy az ő pénzügyi javaslatát úgy fogja megcsinálni, hogy ne mondhasák rá: az egy miniszter egyéni terve. Az egész kormány pénzügyi javaslata kell, hogy legyen, úgy hogy a pénzügyi bizottság kétszer is meggondolja, mielőtt a terv ellen állást foglalna, mert tudni fogja, hogy ezzel az egész kormányt meneszti.

Ebben a percben még nem tudni, miben fog állni Doumer pénzügyi terve. Egy dolog bizonyos, hogy újat nem hozhat. Szó volt eddig már minderről: inflációról és deflációról, vagyonválságról és jövedelemadó felemeléséről: akármit fog Doumer javasolni, új nem lesz. Újtás csak egyben lehet: a módszerekben. A parlamentáris Franciaországban annyira jutott, hogy minden egyes miniszternek naponta csak azokból az anti-patiákból kifolyólag, amelyeket elsősorban pártja, szután személye szükségesszerűen ébreszt az ellenlábasknál, a maga megvédésére, tárcája egyedüli megtartására, vagy a kamarában, vagy a szenátusban, vagy mindkettőben energiáximumot kell kifejtenie. Este feltétlenül akad valami többé-kevésbé politikai bankett, amelyen elnökölnie és irányt adó beszédet kell tartania. Amikor egyszer azt hiszi, hogy már minden párttal megbékélt, a kommunistáktól kezdve Saint Just generálisig, egyszerre csak valamelyik párt ama szónoka ront neki, aki eddig hallgatott. Előfordult az is, hogy egy félórán belül, anélkül, hogy a miniszter egy szót is szólt, tehát állást változtathatott volna, ugyanúgy a párt egyszer ömeltette és tízperc múlva ellene szavazott.

A francia parlamentáris tullejlettségé ugyan azt jelenti, amit a fejletlenség: nincsenek bizonyos elveken alapuló pártok, hanem csak egyes személyek körül csoportosuló párttöredékek. Primitív parlamentben egy kormány az egyes személyekből szerzi meg magának a többséget jelentő hűvek számát, míg a tullejlettségben ez lehetetlen, amennyiben minden csoport, tehát minden valamit jelentő személy meg akarja őrizni teljes cselekvési szabadságát.

A francia parlamentáris krízise, no meg a szomszédországok példája mind több és több emberben keltik azt a meggyőződést, hogy az országnak diktálnia kell. Az első pártok, amelyek ezt a szükségességet hirdették, a nacionalista és monarchista diktatúrát kívánó Action Française és a proletárdiktatúrát hirdető kommunista párt voltak. Ez alkalommal csak azokkal a pártokkal foglalkozunk, amelyek zsenilális franciaországi eseményekkel állnak kapcsolatban. Az Action Française monarchista diktatúrát kér, mert Franciaországot negyven királya tette neggyá és mert csak a monarchia tud arról gondolkodni, hogy a gyűző Franciaország a gyűzőt megillető helyet kapja. Locarno tehát nem számít és Versailles sem elég! Ez a párt, amelyik

ténylegesen erősödik, Charles Maurras körül csoportosul, aki Léon Daudet-t mindinkább háttérbe szorítja; mellette még Bernard de Vénis, Marie de Roua, Philippe de Las Cases a párt nevezetesebb vezérei.

Erzékeny csapás volt ezzel szemben a pártnak Georges Valois, a királypártiak legkiválóbb közgazdászának a kiválása. Valois ugyanis úgy találta, hogy az Action Française nem is annyira nacionalista, hanem valójában csak királypárti. Kilepelt a pártból és Philippe Barrésszel, meg Jacques Arthuys-szal megalakította a francia fasciát, vagy ahogy ők nevezik: le faisceau. Franciaországban ma szabályszerű fascista párt, amely, hogy valami önállóságot is felmutasson, nem a fekete inget, hanem a kék inget tette tagjai számára kötelezővé. A párt már egy számottevő személyiséget is felmutathat: Lyautey marsallt, aki Marokkóból való visszahívása fölött való bosszúságában felcsapott fascistának.

A fascisták első bemutatkozása nem úgy sikerült, mint ahogy remélték: gyűlést rendeztek Volt Valois elnöklése alatt, akit „árulásért” a királypártiak presszionáltak. Az Action Française diákjai a teremben búzbombákat hajgáltak szét, az elnöki emelvény felszerelését pozdorzávé zúzták és Valois-t elverték. A kékingesek első nyilvános szereplése tehát határozottan passzív jellegű volt, de nem szabad elfelejteni, hogy Olaszországban is a fascisták eleinte állandó verezéseket szenvedtek.

A fascisták az államformát illetően nem foglalnak állást: e tekintetben tehát a királypárt és a köztársaságiak közt állanak. Van azonban határozott köztársasági jellegű fascista ifjú szervezet is: a Jeunesse Patriotes (hazafias ifjúság) ligája, amely Pierre Taittinger képviselő, a „Liberté” főszerkesztőjének vezetése alatt áll, valójában pedig Millerand a láthatatlan feje. (Ehhez a csoporthoz tartozik Henry Bordeaux hírneves író is).

De vannak olyan jobboldali köztársaságiak is, akik nincsenek megelégedve ezzel a ligával, mert a nevében nem szerepel a „köztársaság” szó. Ezek alakítanak tehát még egy ligue d'action-t (magyarul talán rohamcsoporthoz lehetne nevezni), a Jeunesse républicaines-t. Alig párnaposak és ennek következtében a legtöbb plakátjuk nekik van. Vezérik a Poincaré közvetlen környezetéhez tartozó Charles Preibler elzászi képviselő, volt miniszter.

Tagadhatatlan, hogy ma Franciaországban nem megvetendő része a lakosságnak gondolkozik úgy, hogy csak diktatura segíthet az országon: a kommunisták, a royalisták, a fascisták, Millerandék és még nagyon sokan.

Es mindezek ellenére nem valószínű, hogy Franciaországban erre ser fog kerülni. Ennek az oka az, hogy egyrészt igen sok a diktátorjelölt, (hogy egynehányat megnevezek: Maurras, aki előkészítendő VIII. Orléans-i Fülöpnek a trónt, Valois, Hervé, Millerand, Lyautey, Taittinger, Cachia — és Caillaux), másrészt a franciák többsége megérti, hogy a diktatura lehet eszköz, amelyhez a végső szükségben folyamodunk, de csak korlátozott időre, mert a diktatúrát törvényt és rendszerre épp úgy nem lehet tenni, mint a ferradalmat. Körülbelül ezt az álláspontot képviselik Caillauxék, akik azt mondják, hogy amikor az ország gazdasági válságban van és a politikai összetétele olyan, hogy az ellentétes politikai felfogások körülbelül egyforma arányban vannak képviselve és következtetések egymást ellensúlyozzák, de egytől paralizálják is, a gazdasági diktatura az egyetlen eszköz, amellyel a pénzügyminiszter-játéknak és súlyos következményeinek végét lehet vetni. Ez a gazdasági diktátor lenne Caillaux.

Bármilyen politikai és szociális felfogása legyen is az embernek, be kell látnia, hogy azok a legyőzött államok, amelyek a Népszövetségtől gazdasági diktatúrát kértek és kaptak, (Ausztria, Németország, Magyarország) ma gazdaságilag jobban állnak, mint a legtöbb győztes, főképp Franciaország. A Dawes-terv nem Franciaországnak volt megoldás, hanem Németországnak, amelyik természetben fizet Franciaországnak. Németország ugyanis ugynevezett dumpingot csinált, hogy olcsóbban exportálhasson szénét, az országban erősen megdrágította: körülbelül harminc százalékkal drágább, mint az exportár. Már pedig Franciaországnak azon az áron szállít szénét a Dawes-terv alapján, mint amilyen a saját fogyasztóinak, Franciaország köteles a drága szénét átvenni, ami állandó harmincz százalékos veszteséget jelent számára. Ami Franciaország előnye például Angliával szemben, az óriási természeti gazdagsága, a munkanélküliség hiánya, ami mind remélhetővé teszi, hogy erélyes, egy irányban folytatott pénzügyi politika hamar kirántja az országot a jelenlegi krízisből.

Fischer Ernő

Még mindig tombol az árvíz Romániában

Kiáradt a Duna, a Maros és a Zsil. Veszélyben van a galaci kikötő vidéke. Bűnös mulasztás okozta Kisjenő katasztrófáját. Aradot nem fenyegeti veszedelem

(Cluj-Kolozsvár, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Erdély nekivadult folyói már ugyszólván végleg visszahúzódtak medrükbe. Az árvízveszedelem a Szamos, Aranyos, Körös és a Kraszna vidékéről elvonult. Egyedül a Maros alsó folyásánál fenyeget újabb katasztrófa. Napok óta ugyanis a Maros vízállása egyre emelkedik. A folytonos esőzések következtében a folyó annyira megdagadt, hogy Aradtól 15 kilométernyire áttörte a marosbodrogi gátat. Amennyiben a víz nem apad le, Aradot az a veszély fenyegeti, hogy mélyebben fekvő részeit elönti az áradat. A veszélyeztetett helyekről a hatóságok katonaság segítségével a lakosságot evakuálta.

Ki okozta Kisjenő pusztulását?

Utolsó jelentéseink szerint Aradot semmiféle árvíz katasztrófa nem fenyegeti. A vonatok közlekedése normalis. A város környékén voltak áradások, több ház összeomlott, de a víz már ott is apadóban van.

A kormány megbízásából — mint ismeretes

Élet-halálharc a védőgátakért

Borosjenőn eddig 52 ház omlott össze, 40 ház pedig annyira megrongálódott, hogy összeomlásuk minden pillanatban bekövetkezhet. Víz alá került a közokmány is, míg az ipartestület palotáját teljesen rombadöntötte az árvíz. A katasztrófa előidézésében maga a lakosság bűnös, mert a község közepén folyó Sebeskörös előbb csak a mélyebben fekvő dőli részt öntötte el. Az itteni lakosok erre átvágták az északi rész védőgátjait s így a község másik fele is víz alá került. Emiatt valóságos élet-halálharc folyt le a folyón inneni és folyón túli lakosok között. A verekezésben számos súlyos sebesülés történt. Ezzel szemben az árvíz által teljesen körülvevő Miske és Ágya községek éppen azáltal menekültek meg a pusztulástól, hogy a két falu lakossága megfeszített munkával közös gátakat épített, amelyek az áradatot feltartóztatták.

Magyarország Romániát okolja az árvízért

(Budapest, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentettük tegnap, hogy az a borzalmas katasztrófa, amely néhány nap óta Erdélyre nehezedik, ma elérte Magyarországot is. Az erdélyi folyók, amelyek a Tiszába ömlenek, magukkal hozták hőmpolygó áradatukat a magyar alföldre és rövid néhány óra alatt virágzó városokat, községeket és tanyákat temettek el. A legmegrendítőbb jelentések a Sebeskörös és a Maros mentéről érkeznek, de az éjszaka folyamán már maga a Tisza is annyira megduzzadt, hogy Tokajnál kiöntött medréből és sárga áradatával ellepte a borteremelő vidékeket. A Tisza áradását elősegítette az a sok esőzés, amely a felvidékes napok óta tartott és amely különösen a Bodrog folyót dagasztotta meg. A fővárosból már a mai nap folyamán katonaság utazott le az elárasztott vidékekre és megkezdte a mentési munkálatoakat. A katonasággal egyidejűleg csaknem az összes nagyobb lapok kiküldték tudósítójukat, akik a délután folyamán már részletesen beszámoltak a katasztrófa méreteiről. A tudósítások során egy rendkívül érdekes és szinte hihetetlennek hangzó momentum merült fel. Az újságírók ugyanis interjú közölnek a Sebeskörös Armentesítő Társulat magyarországi vezetőjétől, aki annak a véleményének adott kifejezést, hogy az alföldön nem következett volna be árvíz, ha a román hatóságok idejekorán értesítik a magyar folyamnévelőseket a közeledő árról és ha ismeretlen emberek fel nem szakítják a gátakat és ezzel utat nem engednek Magyarországra felé a hőmpolygó áradatnak. A budapesti sajtó élénken kommentálja a tudósítóknak ezt a jelentését és az egyes organumok súlyos szemrehányásokat tesznek az elkövetett mulasztásért a román hatóságoknak.

Részletes tudósításunk az árvíz sújtotta területekről a következő:

Az árvíz váratlanul tört elő

A Tisza mellékfolyóinak hirtelen megduzzadása, tekintettel arra, hogy Magyarországon az

Alexandru Constantinescu és Saveanu miniszterek most éppen a Maros által elöntött árvízterületeket látogatják végig, hogy a szombati minisztertanácsban részletes jelentést tegyenek a katasztrófa által okozott károkról, egyben az inségre jutott lakosság felségélyezésére is tegyenek előterjesztést. A két miniszter kíséretében Gheorghescu aradmegyei prefektus is megjelent az árvíz sújtotta községekben. Az első vizsgálat nyomán kiderült, hogy Kisjenő pusztulását vétkes gondatlanság idézte fel. A kisjenői Körös-ármentesítő Társulat, amelynek a lakosság rendszeres járulékokat fizetett, nem tette meg a szükséges előkészületeket a gátszakadás megakadályozására, sem pedig arra, hogy az árvíz bekövetkezésekor a szükséges mentőeszközök rendelkezésre álljanak. A vizsgálat következtében Gheorghescu prefektus a társulat ellen elrendelte a vizsgálatot, Lázár Ágoston alispán pedig feifüggesztette Victor kisjenői helyettes főszolgabíró, aki járásának lakosságát sorsára hagyva, a veszély pillanatában elmenekült a községből.

Bukaresti jelentések szerint a Duna áradása is egyre aggasztóbb méreteket ölt. Különösen a kikötő közelében fekvő községeket fenyegeti veszedelem, a lakosság körében nagy a pánik. Egyes helyeken a Duna már ki is lépett a medréből és többek között elöntötte Costache Negri falu egy részét. A község a galaci révkapitányságtól kért sürgős segítséget. Petrescu révkapitány több járművet bocsátott rendelkezésre a veszélyeztetett falvak vagyonának biztonságba helyezésére.

Csajova mellett kiöntött a Zsil-folyó és elárasztotta több község határát. Az árvíz egy hidat sodort el, Zavanu és Grindani között pedig a jégtorlódás áttörte az utat is. Bukovinában is még mindig tartanak az áradások. Bukarettből két mézsa dinamitot küldtek a jégtorlaszok felrobbantására.

Utóbbi napokban nem volt számottevő esőzés és olvadás, teljesen váratlanul érte a folyók mentén lévő területek lakosságát. Az árvíz első jelei a vasárnapról hétfőre virradó éjszakán kezdtek mutatkozni, amikor is Békéscsaba környékének egy része víz alá került. A Sebeskörös, amely erre felé folyik, kilépett medréből és elárasztotta Vésztő, Gyulavár és Okány községeket. A hétfői napon azonban még senki sem sejtette, hogy az áradás katasztrófális méreteket fog ölteni. Csupán a hétfőről keddre virradó éjszakán emelkedett az ár odáig, hogy előle a pusztá életükön kívül már semmit nem mentettek a lakosok. Békéscsaba környékén rövid idő alatt már százezer katasztrális hold állott vízben. Ezen a hatalmas területen minden elpusztult. A hullámok háromszáz tanyát mozditottak el helyükből és sodortak butorokkal, terménnyel és állatokkal együtt a Tisza felé. Komádi és Debai-pusztá között a jég, amely a Sebeskörös egész szélességében fedte, az Erdély felől megindult zajás következtében tizenöt méter magasságban feltorlódott és a folyó vizét itt is kicsapta medréből. Erősen megáradtak a Körös mellékfolyói, a Fehérkörös és a Holtkörös is és a közöttük elterülő nyolcvanezer hold területet teljesen elöntötték. Víz alatt áll Gyula és Gyulavár község is, valamint a határokon elterülő huszezer hold föld.

Későn jött a román értesítés

Az árvíz sújtotta területeken tartózkodó újságírók meginterjúvolták a Szeghalmon székelő Sebeskörös Armentesítő Társulat vezetőjét, aki a következőket jelentette ki:

— Az alföldi árvízért legalább részben meg lehetett volna akadályozni, ha a román területekről idejében értesítik a veszélyeztetett folyók mentén lévő lakosságot. Az egész katasztrófának az az oka, hogy a Sebeskörös Armentesítő Társulatot a trianoni békeszerződés két részre osztotta és hogy azóta az egyik rész nem érintkezik a másikkal. A társulat romániai kirendeltsége, amely Nagyváradon működik, semmiféle kontaktusban nincsen velünk. A magyar

társulat többiből testvérintézetével soha sem sikerül

A tudósítókfűzik, hogy —elen emberek aFehérkörös gátjmagyar területre az értesüléshez a leg így történt e seget kizárólag a románok értesmagyar folyamán több, mint száze smikor már a m zetésével több, g ostak a hőmpöl

Erdély

Kovácsics I ezeket mondotta

— A helyzet mint heffőn volt de az elöntött te ban áll a víz, emberáldozatot i tehetetlen ember lámokba. A ves

Budapest, dec

folyamország kap közü Dunabizotts Békésgyuláról ér tóságokkal. A ro megfelelő tájékoz ten történt áradá mérnök informác gyar területen az jenő alatt, román szakadt és a lejt ázuhanat Magyar román katona is és ott az egész k töltötték. Lövdől evezett érték és

Moss

(Belgrád, d ható forrásból ér való próklamálta Viktor Emánuel Jugoszláviában e törekvéseinek m

R

cáfolja Egész

(Amsterdam, tudósítójától.) Né sen jelentettük, frankhamisitást le állampolgárok r ügyész ma nyilat foglalt bankjegye hamisítványok p papir valamivel gyeknél. A vizny ságiróknak arra kaphatnak a ham hogy legkevesebb

A rendőrség megállapította, h letartóztatásuk mánta alkudtak. vet és ezer fran gyémántkeresked holland szakértőv a bankjegyeket e A frankhamis levőleg megprób vegyíteni, de m rindórtanácsos a kijelentette, a bü natkozásoktól, e tőztatottak egy c jedő bünszövetk kovszki magyar monarchista pucc

társulat többiben fel akarta venni a román testvérintézetével az érintkezést, ez azonban soha sem sikerült.

A tudósítók ehhez a nyilatkozathoz hozzáfűzik, hogy — egyes hírek szerint — ismeretlen emberek a román határon átszakították a Fehérkörös gátjait és az áradást átvezették magyar területre. Hozzáfüznek azonban ehhez az értesüléshez az újságírók, hogy vajjon tényleg így történt-e, azt egyelőre nem lehet kétséget kizárólag megállapítani. Tény az, hogy a románok értesítése akkor érkezett meg a magyar folyammérnökségekhez, amikor itt már több, mint százezer hold víz alatt állott és amikor már a munkáscsapatok a hatóságok vezetésével több, mint negyvennyolc órája dolgoztak a hőmpolygó áradat visszaszorításán.

Erdély felől a gátak be voltak lömve

Kovács Dezso, Békésmegye főispánja, ezeket mondotta az újságíróknak:

— A helyzet ma már valamivel kedvezőbb, mint hetfőn volt. A folyók némileg spadtak, de az elöntött területeken most még magasabban áll a víz, mint tegnap. A katasztrófa emberáldozatot is követelt, egy öreg, magával emetetlen embert, aki Vésztón belefutott a hullámokba. A veszélyeztetett területeken teljes

Kisjenőnél zúdult át az ár a Nagyalföldre

Budapest, december 29. *Ditrich*, a magyar folyamőrös kapitánya, aki egyúttal a nemzeti közeli Dunabizottság tagja, ma délután Békésgyuláról érintkezébe lépett a román hatóságokkal. A román hatóságok ezúttal már megfelelő tájékoztatást adtak a román területen történt áradásokról. *Trautwein* magyar főmérnök információja szerint az áradás a magyar területen azért következett be, mert Kisjenő alatt, román területen, a Körös gátja felszakadt és a lejtős lapályon az egész víz tömeg átzuhan Magyarországra. A rohanó ár elől két román katona is átmenekült magyar területre és ott az egész hétfői éjszakát egy fa tetőjén töltötték. Lövöldözésükre reggel egy csónak evezett értük és kimentette őket szorongatott

erővel folyik a mentési munkálat. A falvak és városok egész férfilakossága, kétszáz gyalogos katona, nyolcvan csendőr és két század pionir dolgozik szakadatlanul. A legnagyobb erőfeszítésre Gyula város határában van szükség, ahol százötven tanyát öntött el az áradat. Ami a román hatóságok állítólagos mulasztását illeti, erre vonatkozólag nem adhatok információt. Annyit tudok, hogy a románok diplomáciai közbe lépésre nemrég megkezdték a gátak betömését. Hogy most ezeket a gátakat valaki felszakította volna, arról nem tudok semmit.

Jégzajlás Tokaj utcáin

A Tisza északi részén beállott áradás Tokaj és Tiszadada között érte el tetőpontját. Tokaj város egyrésze teljesen víz alatt áll. Hetvennél több ház összeomlott és kétszáz család lett hajléktalan. A főutcán jégtáblákat hőmpolygot az áradat. Elöntötte az ár Olaszliszkát is, ahol száznolcvanöt család lett hajléktalan, Bodrogkeresztúrt, ahol száznegyven család fölért omlott össze az épület, Bodrogkisfalut és Szegilont, ahol ötven hatvan ház ment tönkre. Debrecenből ma külső vonaton katonaság indult Tokajba, hogy a jégtorlaszokat, amelyek a felső Tisza vizének lefolyását akadályozzák, felrobbantják.

aban

Saveanu által előntött hogy a szomentést tegye-árokról, egysegélyezésére miniszter ki prefektus is ben. Az első Kisjenő pusze fel. A kis amelynek a fizetett, nem ket a gátza-ig arra, hogy séges mentő- A vizsgálat tusa a társulat zár Ágoston kor kisjenői ak lakosságát aban elmene-

Duna áradása. Különösen ket fenyegeti nagy a pánik. is lépett a tte Costache a galaci rév- get. Petrescu ott rendelkez- yonának biz- il folyó és el- az árvíz egy eni között pe- tet is. Buko- az áradások küldtek a jég-

nottevo eszés a folyók men- ár víz első jelei zakán kezdtek a környékének eskörös, amely és elárasztotta tözségeket. A sem sejtette, méreteket fog virradó éjsza- hogy előle a it nem men- nyékén rövid s hold állott s minden el- tanyát moz- k butorokkal, a Tisza felé. jég, amely a edte, az Erdély tésben tizenöt s a folyó vi- sen megárad- érkörös és a ülő. nyolcvan- ötték. Víz alatt , valamint a d föld.

román értesítés tartózkodó új- halmon székelt vezetőjét, aki ob részben meg a román terüle- vezettett folyók katasztrófának rmentesítő Tár- két részre osz- ész nem érint- romániai kiren- fűködik, semmi- ank. A magyar

Mussolini császársággá akarja proklamálni Olaszországot

(Belgrád, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A fascista diktátor: Mussolini, megbízható forrásból érkező jelentések szerint nagy előkészületeket tesz Olaszországnak császársággá való proklamálására. Hír szerint a császárság előkészítő munkálatai már meg is kezdődtek. Viktor Emánuel királyt nagy ünnepek keretében fogják Olaszország császárává kikiáltani. Jugoszláviában ez a hír természetesen nyugtalanságot kelt, mert Olaszország nyílt imperialista törekvéseinek megnyilatkozását látják benne.

Rakovszky magyar belügyminiszter cáfolja a frankhamisítás politikai vonatkozásait
Egész Európára kiterjedő pénzhamisító szervezetet fedezett fel a holland rendőrség

(Amsterdam, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt részlete- sen jelentettük, hogy Hollandiában nagyarányú frankhamisítást lepleztek le, amelyben magyar állampolgárok részesek. Az amsterdami fő- ügyész ma nyilatkozott az újságíróknak a le- foglalt bankjegyekről és kijelentette, hogy a hamisítványok pompásan sikerültek, csupán a papír valamivel vastagabb az eredeti pénzje- gyeknél. A viznyomás is kifogástalan. Az új- ságíróknak arra a kérdésre, milyen büntetést kaphatnak a hamisítók, a főügyész kijelentette, hogy legkevesebb tizenkét évet.

A rendőrség a további nyomozás során megállapította, hogy a hamisítók, közvetlenül letartóztatásuk előtt, nagymennyiségű gyémántra alkudtak. Ki is választottak több kö- vet és ezer frankosokkal akartak fizetni. A gyémántkereskedő azonban kijelentette, hogy holland szakértővélemény nélkül nem hajlandó a bankjegyeket elfogadni.

A frankhamisítási ügybe egyes körök tudva- levőleg megpróbálták politikai motívumokat vegyíteni, de mint ma *Beckenhoff* amsterdami rendőrtanácsos a „Pesti Hírlap” tudósítója előtt kijelentette, a bűntügy mentes a politikai vo- natkozásoktól, ellenben tény az, hogy a leár- tóztatottak egy csaknem egész Európára kiter- jedő bünszövetkezet tagjai. Egyidejűleg Ra- kovszky magyar belügyminiszter is cáfolja a monarchista puccsra célzó bécsi lapközleménye-

ket és azt hangoztatja, hogy a frankhamisítási ügy közönséges bűncselekmény, amelyet csak ilyenképen lehet kezelni és amelyre semmiféle más szempontot belevégíteni nem lehet.

A bűntügyet a hamisító társaság egyik tagja, *Jankovics* Arisztid tisztá véletlenségből pattan- totta ki. *Jankovics* ugyanis Hágában egy olyan bankárnál akarta hamis frankjait beváltani, aki 3 évvel ezelőtt egy ízben már egy pénzhamisító társaságnak lett az áldozata. Ez a bankár szóta minden bankjegyet tüzetesen megvizsgál. Most is, alighogy *Jankovics* átnyújtotta a pénzt, a bankár már telefonhoz nyult és percek múlva ott voltak a detektívek. *Jankovics* fellépése megérvényesítette a rendőrség embereit, ameny- nyiben tárcáját, amely tömve volt jó bank- jegyekkel, nagyuri gesztussal a pultra dobta. A detektívek azonban ennek ellenére megmo- tozták és harisnyája szélében két darab hamis ezresbankót találtak. Büntetését, *Mankovics* Györgyöt a Victoria szállodában vacsoránál tar- tóztatták le. A negyedik büntárs után most nyomoznak.

Mussolini találkozik Chamberlainnel

London, december 29. Mussolini olasz mi- niszterelnök ma délben Rappallóban találkozni fog Chamberlain angol külügyminiszterrel. A találkozás céljáról semmi nem szivárgott ki.

Az utolsó jiddis költő

Valamikor régen, drága, jó békeidőkben, ami- kor az emberek még ráérttek teoretikus problémák- kal foglalkozni és halálos komolysággal tudtak órák- hosszat vitatkozni, gyótródnai és bizony gyűlölködni is világnézetű kérdések körül — és milyen gyűlöl- ködések voltak azok! Több melegség és több ma- rakodó jóság volt benne, mint a mai lélek szerete- tében, — mondom, abban az időben egy beteg zsidó poeta érkezett Karlsbadból Pestre. Tisztelői meghívták egy felolvasó estély tartására, mert ezzel akartak gyógyítási költségeinek megszerzésében segítségre lenni. A beteg poeta jövetelének híre újabb nagyszerű alkalom volt viták, szócáták meg- vivására. Vajjon a nemzetközi proletárság költője e Morris Rosenfeld, vagy a zsidók nemzeti költője? Akkori időben Morris Rosenfeld nevét már szár- nyára kapta a hír széles Európában, költeményei- nek fordításai szinte minden kultúrnyelv-n meg- jelentek, még magyarul is, — igaz, hogy csapni- való rossz átültetésben.

Amikor a pesti Royal dísztermében megjelent a dobogón a felolvasó asztal előtt, az előkelő hallgató- község észrevehetőcsalódással nézett rá. Hihet- lenül rosszul állt rajta a frakk. Ha más nem, — ez a rosszul szabott frakk csúsztatlanul elárulta, hogy valamikor szabólegény volt. A zsidó példaszó szerint a szabóknak mindig rosszul szabott ruhájuk, a susz- teroknak mindig elnyúlt cipőjük van. Egyébként is egészen jelentéktelen, tipikusan beesett arcu, vézna, hajlotthajú zsidó volt ez a Rosenfeld és a közö- ség fagyos hangulata csak akkor kezdett fölmele- genni, amikor halk fátyolos hangján felcsendültek a furcsa hangzásu, a pesti zsidó füleket szokatlanul csiklandozó légy jiddis versek. Igen, az ünneplés nagy volt. És amikor az est a végéhez érkezett, apró női kezek és erős diáktenyerek pirosra verőd- tek a szűnni nem akaró tapsban. Még egy utolsó verset akartak hallani. A közönség tombolt. Zsidók voltak és önmagukat ünnepezték a jiddis költőben. Olyan szokatlan volt ez akkor, amikor Pesten a zsidók még csak izraeliták voltak. De a hangulat döbbenetesen megával ragadta őket. Emlékszem, egy drága szép nő, fiatal asszony, ott ült az első sorban és híres lipótvárosi szépség volt, fölugrott a helyéről és hangosan kiáltotta: még egyet, a legzebbet! Nagy taps felelt a spontán megnyilat- kozásra, de a tapsot is tulharsogta egy kemény férfihang valahol a hátulso sorokban, egy jóbarátom volt, az kiáltotta: még egyet, a legzeidőbbet.

A betegarcu jiddis poeta olyan tehetetlenül nézett széjjel, mintha menekülni akarna. De amikor a két felkiáltás elhangzott, felállott és a taps úgy elhalgatott, mintha szekercével vágta volna ketté. Morris Rosenfeld mosolygott, fejével biccentett a szép, az ékszerekben ragyogó nő felé és halkan azt mondotta: igen, a legzebbet. Aztán a hátulso scrok felé intett és azt mondotta: igen, a legzei- dőbbet. A közönségen a várakozás halk moraja futott keresztül. A legzebbet, a legzeidőbbet. Mind- annyian a „Zsidó mágnus” vártuk. Vagy a „Vi- hart”, vagy „A zsidó katonát”. És néhány pillan- tyi mozgolódás után fölcsendült Morris Rosen- feld halk, fátyolos hangján a „Szegény utca éneke”.

Mindez azért jutott most az eszembe, mert a naptárt lapozgattam és látom, a december 28 iki dátum meg van jelezve. Ezen a napon, 1862. év- ben született egy orosz lengyelországi faluban, a jiddis költészet legismertebb, legnépszerűbb kép- viselője Morris Rosenfeld. Amikor a „legzebb” és a „legzeidőbb” vers felkiáltásra a „Szegény- uca éneke” választott, nekünk fiataloknak megint csak alkalmat adott szenvedélyes, végenélküli dis- kusziókra. Vajjon a szocializmus költője, vagy a zsidó nemzeti gondolat hírnöke-e ez a jiddis poeta. Nagy probléma volt ez nekünk akkor és most úgy látom, hogy nemcsak bennünket fiatalokat foglalkoztatott. Éppen olvasom Morris Rosenfeld egyik életrajzájának könyvét. Erdemes néhány sort idézni belőle:

„Rosenfeld külföldi életműve, az anyaga sze- rint két nagy részre oszlik; a szociális és a nem- zeti költeményeire. Ezt a beosztást természetesen nem szabad merev elosztásnak felfogni. Rosenfeld ebben is, abban is, azoknak a szenvedéseknek költő- je, amelyek alatt, testvérei a munkában és teszt- vérei a zsidóságban görnyednek. A költő kétszere- sen szerencsétlen: munkás és zsidó. A műhelyi munka közben érzi, hogyan veszi el apránként egész emberi öntudatát és miképpen válik érzéktelen géppé. Ömeri annak a nyomorúságnak forrását, amely a szociális igazságtalanságokból fakad, abból, hogy vannak kizsákmányolók és kizsákmányoltak, urak és szolgák. De amikor a tenger hullámain hanyódvá hajózik vissza Amerikából Oroszországba és átérzi a

mély, a feneketlen zsidó gyászt és kétségbeesést, akkor tudja, hogy ez a végzet a zsidó vándorsorsban leli indokát, a zsidó vándor sorsában, aki sehol sincs odahaza és évezredek óta keres egy nyugvóhelyet anélkül, hogy rátalált volna.

És ha arról az új életéről álmodik, amelyben minden ember szabad és boldog lesz, akkor mélyen átérzi, hogy ez a szabadság és boldogság az ő számára mindaddig nem lesz meg, amíg a népek nemzetközi nyomorúsága meg nem szűnik, ameddig az az álom meg nem valósul, amely kétezer év óta olyan drága neki. Ez a két irány felé fordul Morris Rosenfeld költészete: kívánja a kizsákmányolt munkás felszabadítását és sóvárog a népnek fel szabadítása után. Így ösmerte fel és jelölte meg ő maga is az ő hivatását. Az ő számára, a nemzeti felszabadulás nem csak, hogy nem ellentéte a munkás felszabadulásának, hanem éppen ellenkezőleg, mind a kettő egy egyetlen és végtelenül magas princípiumnak követelése.

Hosszu idő mulott el azóta, hogy Morris Rosenfeld problémája ilyen mélyen foglalkoztatta a gondolkodó agyakat. Azóta egy világháborún mentünk keresztül és ma már úgy tekintünk az egész Rosenfeld-problémára, mint valami nagyon távolira, nagyon idegenre és nagyon halottira. Amint-hogy Morris Rosenfeld valóban is meghalt. És haldoklása már akkor kezdődött, amikor ő maga még az élők sorában járt. A jiddis költészet szép fájának utolsó és legszebb virága volt és bizonyára, Amerika zsidó centrumában és Lengyelországban még most is rajongással olvassák az emberi és zsidó szenvedések nagy postájának verseit. De tragédiája ennek a nagy jiddis költőnek, hogy ott, ahol győze a zsidóság, ott nem kellene az ő zsidó költeményei, — ott ahol erős, életre lendülő a zsidóság, ott már nem akarják az ő jiddis nyelvét. Az új életre lendülő héber kultúra lassan maga alá temeti a jiddis irodalmat és ma már ott tartunk, hogy a legnagyobb zsidó költők egyike, Morris Rosenfeld már csak egy statisztikai adat a zsidó irodalom történetben. Vajjon tudta, sejtette-e ő maga is, hogy valamikor legföljebb csak versei fordításából fogják ösmerni őt azok, akiknek és akikért írta gyönyörűen naiv költeményeit? Sokkal nemzetibb, rajongóbb zsidó volt semhogy ne tudta volna és én úgy hiszem, hogy ennek az ő költői tragédiájának valamikor való beteljesülésében látta ő maga, életművének legszebb diadalát. g. j.

Kolozsvári zsidó cserkészek kiállítása

A kolozsvári Tarbut-centuria cserkészeinek negyedik kiállítása nyílt meg a Tarbut egyik termében. A kiállítás tárgyait a munka szeretetétől áthatott lelkesedés hozta létre, egy egészen új és egészen tiszta eszmevilág, mely nem elégszik meg a lelkesedéssel, hanem tettekre tör és kielégülését a munkában találja meg. A kiállítás keretében egészen fiatal cserkészek és cserkészeleányok munkáit látjuk kiállítva, melyek sok fantáziáról, sok izlésről tesznek tanúságot s egyben ama zsidó praktikum bizonyosságai, mely most országot épít, követ tör, mo csarokat csapol le. A kiállított tárgyakon megérezzük, hogy sok készséget fordítottak előállításukra, de a lelkes munkásoknak csak igen szerény anyagi eszközök állottak rendelkezésükre. És mégis szép és értékes dolgokat produkáltak.

Különösen a kézimunkák tűnnek ki színes konstrukciójukkal és izléses mintáikkal. Egy palesztinai chaluotelep papírmáséból, fából és földből elkészített konstrukciója megkap az elképzelés erejével és a kivitel realitásával. Ha-szonlóan kedves és sok szeretettel megkonstruált egy zsinagóga váza és belseje. Ennek készítője sok építészeti készségről tesz tanúságot. Egy olajkúp primitív beállításban, de erős és alakító erejű fantáziával Herzl álmának megvalósulását ábrázolja. Az ipari pályán lévő sómerek munkái a zsidó ipari tehetséget bizonyítják minden jelzőnél meggyőzőbben. Szép faberakás, pompásan megtervezett és kivitel tekintetében kifogástalan konzol, ládák, mérlegek, stb., stb. mind a zsidó munka kiválóságát bizonyítják. Kis sómrák megható szeretettel nyári és téli cserkésztáborok konstruáltak, melyek nemcsak izlésesek, hanem jól megépítettek is.

Apróbb tárgyak is sok izlést, kedveséget, munkakészséget árulnak el. Finom csipkékkel egészen jól sikerült rajzokig minden amellyel bizonyít, hogy megfelelő nevelés, kollektív együttműködés a legáltalános zsidó generációban is sok munkakészséget, elrejtett erőt, a képzelet merészességét tudja munkatárgy elakjában realizálni. Meglátszik minden tárgyon a ma pedagógia igazság érvényesülése, hogy az

eszmék realizálására legjobb ut a munka és szeretet kollektivitása, mely motorikusan fejleszti ki a szunnyadó erőket, a kibontakozatlan energiát, a kialakulásra váró értékeket.

A kolozsvári zsidó cserkészek már eddig is szép sikert kiállítását január 4-ig meghosszabbították. A zsidó közönség önmagával szemben teljesíti kötelességét, ha vásárlásaival módot nyújt a zsidó produktív erők anyagiak útján való kifejlesztéséhez.

Kemal pasa Moszkvába utazik

(Páris, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Itteni politikai körök értesülése szerint Kemal pasa, a török köztársaság elnöke áprilisban Moszkvába utazik, hogy ott az orosz török szerződés által beállított új helyzetről tanácskozzék Csicserinnel. Ezzel kapcsolatban egyes francia lapok annak az aggodalmuknak adnak kifejezést, hogy Törökország fegyveres harcot akar kezdeni Mossulért. Londonból ezeket a közleményeket alaptalanoknak jelentik ki és azt hangoztatják, hogy az angolai mérsékelt pártok még miadig elég erősek ahhoz, hogy az ilyen elhamarkodott lépéseket meggátolják. Állítólag a „Foreign Office“-on sem aggnak az angol-török viszony elmérgesedésért.

Tatarescu miniszter élére áll az elégyületlen liberálisoknak?

A községi választások februárban, az általános választások juniusban lesznek. Hír szerint már februárban feloszlatják a parlamentet és új kormány alakul

(Bucuresti-Bukarest, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hosszabb szünetelés után politikai körökben ismét egyre sürűbben emlegetik a Bratianu kabinet távozását. A mai „Aurora“ szerint a kormány már előkészíti visszavonulási útját. Január 25-ike és február elseje között keresztülviszik a kamarában is a választójogi javaslatot s azután feloszlatják a parlamentet és a liberálisok egy új kormányt adják át a helyüket.

Nistor bukovinai miniszter a hirt a legkategorikusabban megcáfolja és kijelenti, hogy a kormánynak még számos feladata között először a községi választásokat is le kell vezetnie. Ezek a választások február közepe táján lesznek. A parlamentet április

3-án oszlatják fel, a kamarai választások pedig május közepe és junius eleje között lesznek.

A liberális pártban egyébként újabb szakadásról beszélnek. Az elégedetlenkedők élén — állítólag — maga Tatarescu miniszter áll. Az új disszidensek lapot is adnak ki „Flacarea“ címmel.

Az Averescu pártban is elégedetlenségek vannak,

mert Corteanu marghilomistát Averescu tábornok megsértette. Roscanu, Negulescu és Manolescu emiatt kijelentették, hogy szolidaritást vállalnak Corteanuval és addig nem vesznek aktív részt a párt munkájában, amíg Corteanunak elégtételt nem szolgáltatnak.

Magyarországon pártközi liga alakul a numerusz klauzusz eltörlésére

Apponyi Albert áll a mozgalom élére?

(Budapest, dec. 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Pesti Napló hosszú cikkben foglalkozik az elmúlt év politikai munkájával és beavatott forrásból szerzett értesülések alapján azt a feltűnést keltő hírt hozza, hogy komolyabb előkészítést tervezik egy pártpolitikától mentes akciónak a numerusz klauzusz eltörlése céljából. Egy liga megalakítását tervezik, melyben minden pártot egyesítenének. A liga élére Apponyi Albert grótot szeretnék megválni.

A legújabb magyar trónjelölt: Sándor Jugoszláv király

A magyar legitímisták között is sok hlvo van a törvénynek? Állítólag a jugoszlávok megakadályozni a törv megvalósulását

(Belgrád, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az itteni lapok hosszabb cikkeket közölnek arról, hogy Sándor jugoszláv királyt a magyar trónra akarják ültetni. A lapok híradásai szerint Sándor király magyar trónra való ültetésének Magyarországon is nagyszámban akadnak komoly pártfogói, még a legitímisták között is, mivel ezt az akciót alkalmasnak vélik egy Álbrecht-féle puocs letörésére, illetve

megakadályozására. Sokan egy dunai konföderáció létrehozását is remélik s bár az egész dolog még szervezetlen, jelentőségét tagadni nem lehet. A törvénynek súlyt ad különösen az, hogy ezáltal a két állam gazdasági összeköttetése megindítható és egészséges alapokra fektethető lesz. Állítólag jugoszláv körökben az akció megvalósítása ellen komoly áramlat indult meg.

Tiltakozás a postatarifák felemelésé ellen

Bukarest, december 29. Ma délelőtt a kereskedők és iparosok egy küldöttsége jelent meg a kereskedelemügyi miniszternél, akinél tiltakoztak a postatarifák és különösen a telefondíjak felemelésé ellen. A miniszter megígérte, hogy a kérést még felülvizsgálja.

A Népszövetség közvetít Románia és Oroszország között

Bukarest, december 29. A „Rapid“ távirati ügynökség jelentése szerint a Népszövetség közvetítést vállalt Románia és Oroszország között. A Népszövetség Beszarabiát Romániához tartozónak ismeri el, ezzel szemben azonban arra akarja rá-

birni a bukaresti kormányt, hogy mondjon le a világháború alatt Moszkvába küldött román kincsekről. A „Rapid“ ezt az értesítést a legnagyobb fentartással közli.

KEKSZ ארטה כשר
אפילו למדרין
ADLER-nél, Strada Gen. Mosoiu 2.
(volt Kert-utca)

Veszék egész lakberendezéseket
paraszónyokat, zongorát, réz-
séget, Sternberg, Oradea-M.,
Buly. R. gele Ferdinand. 14.

Gárdi Imre fényképészet műtermében
előre bejelentett felvételek késő esti órában is eszközöltnék. Női portraik, gyermekfelvételek és nagyítások speciálisan szép kivitelben.

Az Uj Kelet...
Szerkesztők:
Felső szerke-
zetetel ár
240 lei,
Az Uj Kelet e
megjeli

Az e

A közelmű...
separt végig E
által rombadór
guk alá évt
eredményeit.
lozvár zsidó
bákyóiból kit
modern aggm
mok martaléku
letet, egy egé
kájának gyüm
kispárosai a s
ték fel nagy
intézményt, a
gazdasági vis
hető módon su
rosság a maga
amelyel a
akarta biztosít
és munkában
mindennapi él
És most e

A kolozsvári...
képes az aggm
káját elvégezn
ság van. Épp
szocialis intézm
dekében kényt
segítőkezét igé
mény készítette
iparosokat, ho
nélkül felism
dalmi randeltes
beri segítség e
az akciót, ame
utcai agymen
Testvéri segits
zsidóhoz és ne
talános emberi

Az akció s
iparoság az e
gokat alakított
kedőt és társa
nyujtsanak en
helyreállításáh
fogja kivonni
márten hozzájá
pontokon felül
alapozásához.

— Román
szággal és
Franciaországga
felvételére von
A feltételek
létrejött megáll

— Benicz
Budapestről j
szemben az
hogy Benicz
mert a börtör
tartást, amely
ter megkegye
ügyében, aki
gyomorhajána
natóriumba, á
történt.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és banyagi zsidóság napilapja
 Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévesre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 880 lei.
 Az Uj Kelet cikkinek átírásaiért csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Az elsodort agmenház

A közelmúlt napokban pusztító jeges vizáradat separt végig Kolozsvár utcáin. A kiáradt Szamos által rombadöntött házak százszámra temették maguk alá évtizedes emberi törekvések fáradságos eredményeit. De talán legulsosabban mégis Kolozsvár zsidó kisiparosait érintette a pusztulás: a béklyóból kitört áradat tönkretette a Poale Cedekek modern agmenházát. Amikor a fagyosokká hullámok martalékkal ragadták ezt a Malom utcai épületet, egy egész társadalmi réteg verejtékes munkájának gyümölcse veszett oda. Kolozsvár zsidó kisiparosai a szájtuktól megvont fillérekkel építettek fel nagy nehézségek árán ezt az emberbaráti intézményt, amelynek jelentőségét a mai nehéz gazdasági viszonyok százezrekben ki sem fejezhető módon súlyosították. A kolozsvári zsidó iparosok a maga mentesvárát látta az agmenházban, amellyel a szegénysorsu tagjainak emberi életét akarta biztosítani arra a korra, mikor az ernyedt és munkában felhasználódott kéz már nem bírja a mindennapi élet robotos versenyfutását.

És most ez a mentesvár összeomlott. A kolozsvári zsidó iparosok örejeiből nem képes az agmenház restaurálásának sürgős munkáját elvégezni. És az agmenházra feltétlenül szükség van. Eppen ezért ennek az emberbaráti és szociális intézménynek a mielőbbi helyreállítása érdekében képtelen a város kereskedőtársadalmának segítőkészét igénybevenni. Erre a lépésre az a remény készítette a „Poale Cedekek“ köré csoportosult iparosokat, hogy Kolozsvár kereskedői különbség nélkül felismerik az agmenház emberi és társadalmi rendeltetésének fontosságát. A kölcsönös emberi segítség erkölcsi kötelessége indította meg azt az akciót, amellyel összehozni remélik a Malom utcai agmenház restaurálásához szükséges összeget. Testvéri segítség kérése ez, amely egyaránt szól zsidóhoz és nem zsidóhoz, mintahogy a cél is általános emberi cél.

Az akció sikere érdekében a kolozsvári zsidó iparosok az egyes foglalkozási ágakból bizottságokat alakítottak, amelyek felkeresik a város kereskedőit és társadalmi egyesületeit, hogy segítőkész nyújtásnak ennek a humanitárius intézménynek helyreállításához. Kétségtelen, hogy senki sem fogja kivonni magát az alól, hogy tehetségéhez mérten hozzájáruljon egy minden hétköznapi szemponton felül álló szociális intézmény újra való alapozásához.

Román vasúti forgalom Franciaországgal és Svájcra. Bukarestből jelentik: Franciaországgal és Svájcra a vasúti összeköttetés felvételére vonatkozó tárgyalások sikerrel jártak. A feltételek ugyanazok, mint a Lengyelországgal létrejött megállapodásban.

Beniczkynek nem kegyelmeznek meg. Budapestről jelentik: Minden ellentétes hírrel szemben az „Uj Nemzedék“ ma azt közli, hogy Beniczky Ödön nem fog kegyelmet kapni, mert a börtönben nem tanúsított olyan magatartást, amelynek alapján az igazságügyminiszter megkegyelmezhetett volna neki. Beniczky ügyében, aki tudvalevőleg azt kérte, hogy gyomorbetegségének kezelése végett engedjék szanatóriumba, állítólag semmi intézkedés nem történt.

A nagyváradi Pro Palestinaliga megalakulása. Az Uj Kelet tegnapi számából nyomdahiába következtében kimaradt, hogy a Pro Palestina Liga alakuló gyűlését dr. Schönberger Árminné nyitotta meg, aki meleg szavakkal üdvözölte a kolozsvári vendégeket, valamint a megjelent hölgyeket. Rámutatott arra, hogy mily fontos érdeke a palesztinai újjáépítő munkának az általános és egységes munka beindítása. Mindnyájunknak — mondotta, — tekintet nélkül arra, hogy cionisták vagyunk-e, vagy sem össze kell fogunk a nagy cél érdekében, hogy ezt a nagy szabású eszmét szolgáljuk és a grandiózus mű megvalósítását elősegítsük. A gyűlés lelkesen üdvözölte Schönberger Árminnét.

Az igazságügyminiszter ragaszkodik az egységesített bírósági rendszerhez. Bukarestből jelentik: Az igazságügyminiszter az erdélyi ügyvédek egy küldöttségének kijelentette, nem járulhat hozzá, hogy a bíróságoknál Romániában többféle rendszer legyen érvényben és az egységesítéstől nem tekinthet el. Beleegyezett abba, hogy azok a tárgyalások, melyeken a védők, a tanúk és a vádlottak is jelen kell legyenek, délelőtt tartassanak meg. A tanácsoknak ellenben délután is ülést kell tartaniok.

Megoldást nyert a jugoszláv kormánykrízis. Bukarestből jelentik: Belgrádi jelentés szerint a kormánykrízis megoldást nyert. Miletic, az eddigi agrárügyi miniszter lett a közlekedésügyi miniszter, míg az ő helyébe Jovanovic volt kultuszminisztert nevezték ki. Stojanovic helyett Uzinovic közmuvelőügyi lett a pénzügyminiszter. A pénzügyminisztériumhoz a Radics párti államtitkár mellé egy Pasic-párti államtitkárt is kineveztek.

Szünet a kolozsvári bíróságokon. A helybéli törvényszéken és ítélőtáblán január 2-ig, a vizsgálóbírói kihallgatások kivételével, szünetelnek a tárgyalások. A szünet a közbeszűnés miatt lett elrendelve.

Vendéglők, kávéházak és mulatók szilveszteri zárórája. A kolozsvári rendőrprefektúra hivatalosan közli, hogy a vendéglők, kávéházak, éttermek, mulatók stb. helyiségek szilveszteri záróráját a következőképpen szabályozta: I. osztályú helyiségek reggel 6 óráig tarthatnak nyitva. A II. osztályúak zárórája 3, a III-iké pedig éjfél után 1 óra. A helyiségek tulajdonosai kötelesek a szokásos taxát még a mai nap folyamán lefizetni és az erről kapott nyugta alapján záróra meghosszabbítási igényüket a prefekturánál bejelenteni.

Eihalasztották a kisantant konferenciáját. Belgrádból jelentik, hogy a „Pravda“ szerint a kisantant konferenciáját Benes kivánóságára husvét utánra halasztották. A konferencia színhelye Bled lesz Ragusa helyett. A Rapid Munkatársaság felkereste Duca külügyminisztert, aki megerősítette az elhalasztás híreit. Az azonban, hogy csak husvét után lesz a kisantant konferencia, nem felel meg a valószínűségnek. Minden valószínűség szerint február első tíz napjában tartják meg az értekezletet Raguzában.

Újból szabályozzák a kávéházakat és vendéglőket. Ismeretes, hogy a kávéházak és vendéglők több kategóriába vannak osztva és aszerint fizetnek fénytűzési adót, hogy melyik kategóriába tartoznak. Ezen kategóriákba való beosztás egy évre történik. A kolozsvári kávéházak és vendéglők beosztása most az év végével lejárt. A beosztást a pénzügyigazgatóság és a rendőrség kiküldöttel együttesen végzik az érdekeltek meghallgatása után. Az új beosztásokra vonatkozó tárgyalásokra már kitűzték a határnapot december 30-ára. A tárgyalásokon a pénzügyigazgatóságot Botoc pénzügyi tanácsos képviseli.

Január 1-én megszüntetik Bulgária katonai ellenőrzését. Bukarestből jelentik: Szófia jelentések szerint a szövetséges államok meghatalmazott miniszterei hivatalosan közölték a bolgár kormánnyal, hogy a nagykövetek tanácsa határozata értelmében január 1-ével megszüntik a bolgár területen működő szövetséges katonai misszió.

* Mindenféle rokokó és egyéb parókákat kikölcsönzünk. „Ideál“ Str. Universitatii (volt Egyetem u.) 2., hölgyfodrász, manicure és kozmetikai szalon.

Jugoszlávia még nem hajlandó elismerni a szovjetet. Bukarestből jelentik: Törökország külügyminisztere hazafelől utaztában tegnap Belgrádban kiszállott. Kihallgatáson volt Pasic miniszterelnökkel és Nincsic külügyminiszterrel. Nyilatkozott a sajtó képviselőinek és kijelentette, hogy látogatása tisztán baráti karakterű. Ezzel szemben a politika úgy tudja, hogy a külügyminiszter Csicserinek egy üzenetét hozta Belgrádba, amelyben arra kéri a jugoszláv kormányt, hogy ismerje el de jure a szovjetkormányt. A lap úgy tudja, hogy a kormány negatív választ adott, kijelentvén, hogy Oroszországgal szemben követett eddigi politikáján még nem hajlandó változtatni.

Csak négy hét múlva indul meg az arad-nagyváradi vasúti forgalom. Nagyváradról jelentik: Az árvízveszedelem Bihar megyében teljesen elmult. A vasútvonalakon is helyreállt a rendes forgalom, most még csak Araddal nincs összeköttetés. A nagyváradi forgalmi főnökség az Uj Kelet munkatársának azt a felvilágosítást adta, hogy az aradi vonal helyreállításához több mint száz vagon kavics kell, hogy a forgalom teljesen megindulhasson, melyhez körülbelül négy hét szükséges. A vonatok jelenleg csak Tamásda állomásig közlekednek, onnan autóbussz visz ötkilométeres szakaszon tovább az aradi vonal szelvényéig. Az aradi vonatok harmiacperces késéssel érkeznek Nagyváradra.

A pénzügyigazgatóságok megkapják a fizetésemelési rendeletet. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium hivatalos körlevelében értesítette a pénzügyigazgatóságokat, hogy január elsejétől kezdődően a tisztviselői fizetéseket 40 százalékkal felemelték. A felemelés a családi és lakbérpótlék levonásával fennmaradó összeg 40 százaléka vonatkozik. Az utasítás szerint a fizetéseket már most kell előkészíteni úgy, hogy januárra már ezt az összeget kell a tisztviselőknek megkapniok. A táblázatok elkészítésénél a miniszter úgy intézkedett, hogy öt lejen aluli összegek nem számítanak, hét lejen felüli összeget pedig 10 lejre kerekítik ki.

* **Orvosi hír.** Dr. med. Fried Emanuel a frankfurti V. Bergmann iskola tanítványa, a wiesni Wenckebach-, a frankfurti v. Bergmann belklinikán, a pesti zsidókórház ideosztályán és röntgenlaboratóriumában nyert többévi kiképzés után, Nagyváradon az Ullmann palotában (Nagypiactér 11 A) mint belorvos letelepedett. Fogad belbeteget d. e. 9-10, d. u. 2-4.

Kolozsvár legnagyobb szabású bálja készenlétenül az izraelita nőegylet január kilencedikén megtartandó bálja lesz. Erdély városának legimponálóbb, legegánsabb és benső tartalomban leggazdagabb mulatsága. Kolozsvár hölgyei már most vetekeznek az izléses fejlődés megválasztásában. A bál hölgybizottsága pedig serényen és lelkesen dolgozik a bál sikerén. Ez a siker ugyanis olyan erkölcsi nyeresége lesz Erdély zsidó közéletének, amihez fogható az utóbbi években nem mutatott fel az ország egész egyetlen jótékony intézménye. A fejlődés bál jövedelméből alapítják meg a leányárvaházat, amely méltó kiegészítője lesz a közmegelegedésre működő fiú árvaháznak. Senki, akihez eljut a bál bizottság invitálása, ne mulassza el eljönni a bálra, amely egy életre kiható felemelő emlékként fog élni mind azokban, akik ott meg fognak jelenni.

Kir. Ud. Szállító

Művészi kivitelű arany, ezüst és brilliáns ékszerek.

Leghíresebb gyártmányu kar- és zseborák. Ezüst és vöröseskék és disztárgyak das választékban.

Fenyő & Braunfeld

Cluj, Piața Unirii 15 sz. világvárosi üzletben kaphatók. — Szolid szabott árak.

Telefon interiorban 6-43 sz.

Győződjön meg hogy ajándéktárgyakat arany, ezüst és brilliánsarokban legolcsóbban nálam szerezheti be.

F. Markovits, Cluj Arany ezüst és brilliáns tárgyakban a legkényesebb igényeket is kielégítő nagy választék.

Wesselényi M.-u. No 20.

F. Markovits, Cluj Arany ezüst és brilliáns tárgyakban a legkényesebb igényeket is kielégítő nagy választék.

KÖZGAZDASÁG

Mégis felemelik január elsején a vasúti tarifát 15 százalékos generális emelést lépnek életbe

(Cluj-Kolozsvár, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bukaresti távirat ma arról ad hírt, hogy a CFR január 1-én 15 százalékos tarifaeemelést lép életbe és az erre vonatkozó rendeletet már szét is küldték a kerületi igazgatóságokhoz.

A tarifaeelés a legnagyobb meglepetést kelti az egész vonalon, mert teljesen váratlanul érkezett, annál is inkább, hiszen csak nemrégiben hangzottak el felsős helyen nyilatkozatok, hogy a tervezett emelést csupán az új szállítási osztályozás elkészítése után fogják életbe léptetni.

E kérdésben különben — mint arról már beszámoltunk — igen súlyos ellentétek kelet-

keztek Tancred Constantinescu ipar- és kereskedelmiügyi, valamint Vaitoianu közlekedési miniszterek között. A kereskedelmiügyi miniszter ugyanis amellől foglalt állást, hogy nem szabad újabb tarifaeemeléssel egy kiszámíthatatlan következményű drágulási folyamatot előidézni és az ipari termelést és értékesítést újabb megterheléssel sújtani, hanem az állami vasutak részére szükséges bevételbővítést az árak új csoportosításával kell biztosítani.

A miniszter igen helyes álláspontjával szemben azonban, úgy látszik, Vaitoianu álláspontja győzedelmeskedett és így az autonóm CFR első tényleges lépése a január elsején életbe lépendő 15 százalékos generális tarifaeelés.

Tudnivalók az 1926. évi adóvallomásokhoz

Január 1 és 31-ike között kell benyújtani az adóbevallásokat. Részvénytársaságok határideje április 30

(Cluj-Kolozsvár, december 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Közlünk már, hogy január elsején megkezdődik az adóbevallások határideje, amely tart január 31-éig. Ez a határidő nem vonatkozik nyilvános elszámolásra kötelezett vállalatokra és részvénytársaságokra, mert ezek csupán mérlegeiknek a közgyűlés által való jóváhagyása után, legkésőbb azonban április 30-ig tartoznak adóvallomásaikat benyújtani. Az erre vonatkozó pénzügyminiszteri rendeletet, amely közli, hogy a fenti határidőket nem hosszabbítják meg az idén, alább ismertetjük:

Hogyan állítandó ki az adóbevallás

A kereskedelmi, ipari s más jövedelmek részére a 4-es minta használandó, míg a részvénytársaságok s oly kereskedők és iparosok, kiknek regiszterek és elbírított mérlegük van, a 4-es formulát töltik ki. A globális jövedelem bevallására az 5-ös iv szolgál. Falusi lakosok fentmegnevezett adóköteles jövedelmeiket együttes nyilatkozatban is kiállíthatják ugyanazon határidőig a községhez. A mintávek az adóhivataloknál kaphatók. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a nyilatkozatoknál a mintában bevert valamennyi adatot ki kell tölteni, mert ellenkező esetben a vallomásokat ki nem állítottaknak veszik s az adózatot megbüntetik.

Milyen jövedelmeket kell bevallani

Az ingatlanból eredő jövedelmek, amelyek mezőgazdasági tulajdonból, vagy épületből származnak s amelyeket öt évre megadóztak, csak a globális adónál, az 5-ös iven irandók be. A többi adóköteles jövedelmet úgy kell bevallani, amint azok befolytak, vagy be fognak jönni az 1925. év javára. Ha az 1925. évre eső egyes jövedelmek ismeretlenek, mint az 1925. évi osztalékok és tantiémek, annyit kell bevallani, amennyi ezekből 1925-re befolyt.

Törvényes adómérséklések csak a nyilatkozatok alapján kérhetők s így azok, akik nem adnak be újabb nyilatkozatot, elvesztik jogukat az adómérséklésre.

Azoknak az adózóknak, kik nem tudják a nyilatkozatot kitölteni, az adóhivatal alkalmazottai állítják ki a nyilatkozatot.

Vallomás alóli mentesség

Az az adózó, kinek összjövedelme 10 ezer lején alul van, beleszámítva felesége és más családtagjainak jövedelmeit, fel van mentve a globális adófizetés alól. Ha azonban törvényes alapja van arra, hogy az elemi adónál mérséklést kérjen, kölcsön- vagy családi terhek miatt s amely mérséklést évenként szoktak megadni, az 5-ös iven kell kiállítani nyilatkozatát. Ha a kisjövedelmek adójából két mérséklést, melyet eddig valamilyen okból nem adtak meg, ez a kérdés a mezőgazdasági és házadó után az 5-ös iven, a kereskedelmi és hivatásos foglalkozás után eső adónál pedig a négyes iven állítandó ki.

Hasonlóan fel van mentve a globális adó alól az az adózó is, kinek csak egy jövedelme van, kereskedelemből, iparból vagy hivatásból eredően s amelyért külön vallomást készít. Az elemi adóvallomásnál azonban említést kell tenni, hogy nincs más jövedelme sem magának, sem családtagjainak. A családtagok után járó adószállítást ez esetben az elemi adóbevallásnál kell kérni. A globális adónak bármely más mérséklését az ötös iven kell kérni. Ha csak fizetésből vagy ingó jószágból eredő jövedelme van valakinek, ugyancsak az ötös iv használandó.

Adómérséklés

Az az adózó, kinek akár elemi, akár globális adóköteles jövedelme ugyanaz, mint az előző évben, s aki nem kér mérséklést s lakását sem változtatta, sem vállalatát, sem foglalkozását nem változtatta meg, nem köteles vallomást kiállítani. Akik az 1925. évben élvezett adómérséklést az 1926. évben is meg akarják kapni, kötelesek nyilatkozatot kiállítani s az adótárgyalásra kötelesek bizonyítékaikat is újból bemutatni.

Nem menthetők fel az adóvallomások alól azok, kik kötelesek kereskedői regisztereket vezetni és mérleget készíteni, mert jövedelmük változni szokott. Azokat az adózókat, kik nyilatkozatot adtak be, megidézik az adótárgyalásra. A többiekre hivatalból vetik ki az adót. Az adóbevallási ivateket az adóhivataloknál kell benyújtani.

† Január 5-ig este 10 óráig leltározhatnak az üzletek. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara ma hivatalos közleményt bocsátott ki, melyben tudomására hozza az érdekelteknek, hogy a munkaügyi minisztériumtól 23019 szám alatt rendelet érkezett, amely-

lyel 1926. január 5-ig megengedik, hogy az üzletekben lezuhzott rollok mögött este 10 óráig dolgozzanak. A rendelkezésnek az a célja, hogy módot nyújtson a kereskedőknek leltáraik összeállítására és az újévi munkálatok elvégzésére. A rendelet kizárólag az áruaktárral rendelkező üzletre vonatkozik és a záróra kötelezettség alól nincsenek felmentve a kereskedelmi és ipari irodák, ügynökségek, bizományosok, bankok stb., amelyek ezen idő alatt is a rendes esti zárórát kötelesek betartani. A rendelet már életbe is lépett.

† Április elsejére halasztották az üzletvezetőségek felosztását. Bukarestből jelentik: Az utóbbi időben különböző ellentétes hírek kerültek forgalomba a CFR üzletvezetőségek felosztásával kapcsolatban. Ennek oka az volt, hogy illetékes körök maguk sem tudtak bizonyosat. A tegnapi nap folyamán azonban végleg elhatározást nyert, hogy az üzletvezetőségeket csak április 1-én osztják fel, mert a vasutigazgatóságok átszervezését forgalmi felügyelőségekké január 1-ére nem lehetett keresztülvinni.

† Kolozsvári céghivatali hírek. A kolozsvári törvényszék céghivatalánál az elmúlt hét folyamán az alábbi változásokat jegyezték be: Pálmai és Fóris utódi betéti társaság oset a törvényszék bejegyezte. A cég baltája Abraham Dezső, míg kilttagjai Kupferstein Lőrinc és Kupferstein Jakab egyenként 200 ezer lej tőkével. Cégjegyzők Kupferstein Lőrinc és Kupferstein Jakab. — Első Román Fagyapogtyár és Faipari r. t. engedélyt kapott alapitőkéjének 200.000 lejről 1 millió 500.000 lejre való felemelésére. — „Ardealul” nyomdai műintézet Marosvásárhelyen fiókot állított fel. Dick Jakab és Fia textil nagy- és kiskereskedő cégét a törvényszék törölte. — „Eria” Első Román Velcurkalapgyár betéti társaságból Precup Victor örnagy, mint kilttag, kilépett és a vállalatban ezután mint kilttag vesz részt. — Fuhrmann Testvérek cégből Fuhrmann József kilépett és a cég egyedüli tulajdonosa Fuhrmann Mayer maradt. — A tordai Mendel sörgyár bánffyhungyadi fiókját bejegyezték. Nussbaum Testvérek, marosvásárhelyi kézműárnygykereskedés kolozsvári fiókját bejegyezték. — Barla Ede kézmű- és textilárnygykereskedő cégét a törvényszék bejegyezte.

† Megválasztották a kolozsvári iparkamara levelezőtagjait. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara ma délután Negrutiu F. Joun kamarai elnök elnökle mellett tartotta meg december havi teljes tanácsulését. Az ülésre az igazgatótanács tagjainak több mint a fele jelent meg és változatlanul elfogadta a kamara elnöksége által előterjesztett javaslatokat. A napirend egyik legfontosabb tárgya a múlt hónapban tartott igazgatótanács ülés által kiküldött bizottság javaslatának letárgyalása, tizenhárom levelező tagnak négy évi időtartamra való megválasztása iránt. A tanácsülés a bizottság javaslata alapján az alábbiakat választotta meg a kamara levelező tagjait: Petrovicu Constantin ipari felügyelő, Machuzi Augustin kereskedelmi felügyelő, Anghel Stefan vámfelügyelő, Ozvada Vazul, dr. Ghinlea egyetemi tanár, Tuffli Richárd, Gyárfás Elemer, Schwartz Jakab, Porjesz Lajos (Zilah), Sztioja László (Dés), dr. Böszörményi Sándor, Diamand Izsó és Nádor Gyula CFR főfelügyelő. A levelezőtagok megválasztása után jóváhagyták a kamara belső működésének szabályzatát és elfogadták a kamara elnökségének az ipar fejlesztésére és az energiatörvény végrehajtására vonatkozó utasítással kapcsolatos javaslatát. A törvényszéki cégbejegyzési javaslatok elkészítésére négytagu bizottságot küldtek ki, valamint megválasztották a megyei és városi statisztikai bizottságokba kiküldendő kamarai

képviselőket. Ugyan az ipari továbbképzés a gyakorlati keretkedő inasotthonokat.

† Bécsi cég jelentése.) A hajítás volt 1666 351 darab volt. következők: I-schilling.

Saborsky

Wien, III. 4 ST.
Wien — Búállat
és Fia, Wien S
Saborsky József

A lej: Zártebb
pesten 326 50.

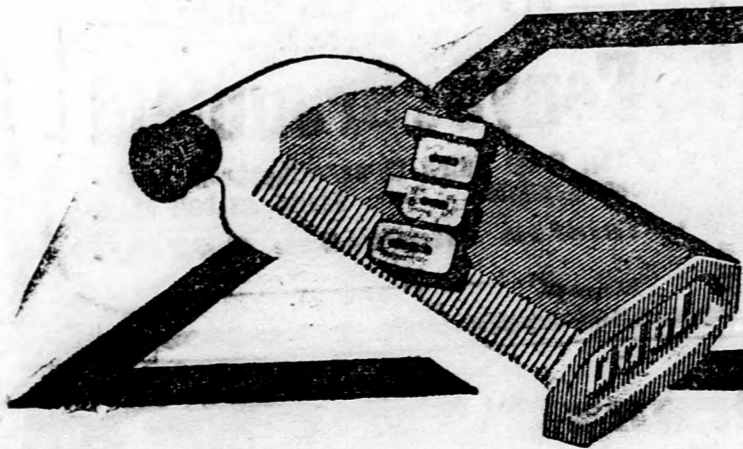
Kolozsvár.
a devizaárak eme
Külföldi pénzpiac
értékéből. Az árf

Bécs 30 80—
pest 324—327,
42 30, Newyork
1060, Milánó 8 8

Zürich. Zár
307 85, Newyork
1910 00, Milánó
pest 72 55. Bel
Vasó 59 50, Bé

Bukarest.
51 65, London 4
8 82, Zürich 4
Budapest —

Bukarest.
márka 51 00,
sterling 1045, f
41 00, orosz h
285, dollár 217

Minden társalgás, sőt futólagos találkozás is sérti az esztétikai érzéket, ha a szájból kellemetlen lehelet áramlik. A száj rossz szagát gyakran gyomorzavarok is okozhatják, a legtöbb esetben azonban a tisztátlan és elhanyagolt szájhigiéné rejlik az ok. Ezért öblögessünk szorgalmasan ODOL-lal. Az ODOL nagyszerű szájdüítő. Az ODOL behatol a nyálkahártya összes redőibe és ráncocskáiba, sőt használat után is még sokáig hat az erjedési és rothadási folyamatok ellen. Ez az egyedülálló hatás tette meg az Odolt azzá, amivé az egész kulturvilág számára lett: a bebizonyíthatóan legjobb szer a fogak és száj ápolására.

képviselőket. Ugyancsak elfogadta a tanácsülés az ipari továbbképző tanfolyam rendezésére és a gyakorlati kereskedelmi iskola és egy kereskedő inasotthon felállítására vonatkozó javaslatokat.

† Bécsi marhavásár. (Saborski és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 1666 darab. Ebből romániai áru 351 darab volt. Az irányzat lanya, áruk a következők: I-a áru 150-180, II-a 120-145 schilling.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Huskületemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthall

TÖZSDE

December 29-én

A lej: Zürichben 238.50, Párisban 12.50, Budapesten 326.50, Bécsben —

Kolozsvár. Szilárduló tendencia mellett a devizák emelkedtek. A kínálat tartózkodó. A Kalföldi pénzpiacokon a lej néhány pontot vesztett értékéből. Az árfolyamok a következők:

Bécs 30.80-31.00, Prága 6.45-6.50, Budapest 324-327, Páris 8.10-8.20, Zürich 4.20-4.30, Newyork 217.00-218.00, London 1056.1060, Milánó 8.80-8.85.

Zürich. Zárás: Berlin 123.00, Amsterdam 217.85, Newyork 516.75, London 2507.50, Páris 1910.00, Milánó 2083, Prága 1632.50, Budapest 72.55, Belgrád 917.50, Bukarest 238.50, Páris 59.50, Bécs 73.00.

Bukarest. Devizák: Páris 8.05, Berlin 51.65, London 1057, Newyork 218.00, Milánó 8.82, Zürich 42.20, Bécs 30.80, Prága 6.42, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 805, német márká 51.00, leva 1.50, török lira 115, font sterling 1045, francia frank 8.20, svájci frank 41.00, orosz lira 9.00, drachma 2.65, dinár 285, dollár 217.50, lengyel forint —, osztrák

schilling 31.50, magyar korona 31.00, cseh korona 6.35, belga frank 9.70, holland forint —.

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei

A Nagy nő. Szerda este lesz szenzációt ígő bemutatója. Egész egész librettoja és minden egyes zeneszáma olyan bájos meglepetéseket nyújt, mint annak idején az Ártatlan Zsuzsi. Izsó rendezői körültekintése ebből az operettből is slágert csinál és az előrangú szereposztás is biztosítja a sikerét.

Szylvesteri kabaré. Csütörtök este az őszterelő műszatására nagy kabaréelőadást rendez a színház, igen gazdag és változatos műsorral. A kabaré magánzámain kívül, melyeket Karácsonyi, Erényi Neményi, László, Ihász fognak előadni, bemutat a színház két egyfelvonásos szindarabot, melyeknek bizonyára óriási sikerük lesz a kabarén. Az Orlov paródia t. Áldor (Nadja), Baróthy (Dolly), Leóvay (Alexej nagyherceg), Forgács (Jolly), Mihályi (Wallsch) fogják előadni. A másik egyfelvonásos a Menaszéria, melyet K. Tóth E. szí, Csilla, Kemény, Mihályi játszanak. Pénteken délután megismétlik a Sylvesteri kabarét.

Magyar Színház heti műsora

Szerda: A nagy nő (Operett-újdonosság, először. Karácsonyi, Neményi, Ihász és Lászlóval. Premiebbérlet 25 sz. Sorozat 174)

Csütörtök: Sylvesteri kabaré-előadás: Orlov-paródia (Először. Nadja — Miklóssy Margit, Dolly — Áldor Juliska, Alexej — Leóvay Jolly — Forgács, Wallsch — Mihályi — Menaszéria (Először. Magánzámok, énekes táncok. Rendes esti helyárrakkal. Napi bérlet 54 B. Kezdet 8 órákor. Sorozat 175)

Péntek d. u. fél 3-kor: A Sylvesteri kabaré megismétlése. (Leszállított helyárrakkal. Sorozatszám 176)

Péntek d. u. 5-kor: Orlov (Rendes helyárrakkal. Lengyel Irán, Neményi, Ihász és Lászlóval Sorozat 177)

Péntek este háromnegyed 9-kor: A nagy nő (Napi-bérlet 55 sz. A. Karácsonyi Ili, Neményi Lili,

Ihász és Lászlóval Rendes helyárrak. Sorozatszám 178)

Szombat d. u. 4 kor: Az ördög. Mérsékelt helyárrakkal. Sorozat 179)

Szombat este 8 kor: A nagy nő (Operett, 3-adszor. Napibérlet 56 sz. B. — Karácsonyi Ili, Neményi, Ihász és Lászlóval. Sorozat 180)

Vasárnap d. u. fél 3 kor: Juhászlegény, szegény juhász legény (Operett, 5 ödször. Mérsékelt helyárrakkal Sorozat 181)

Vasárnap d. u. 6 kor: A név elen h. jó (3-adszor. Leszállított helyárrakkal. Sorozat 182)

Vasárnap este háromnegyed 9 kor: Pompadour Pintér Böke fellépésével. Rendes helyárrak. Napi bérlet 57 sz. A. Sorozatszám 183)

Hétfő: Nagy nő (Operett. Bérletszűnőben. Karácsonyi Ili, Neményi, László, Ihászval. Sorozatszám 184)

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Szerda, december 30. „Egy nagyvilági nő regénye”. Modern társadalmi dráma, a felső tízezer életéből. Főszerepben Eva Novak, a legszebb filmművésznő.

Urania-mozgó. Szerda, december 30. „A fekete szoba titka”. Szenzációs kalandor dráma. Főszerepben a világhírű művész: Joe Debs.

Apollo-mozgó. Szerda, december 30. „20.000 mérföld a tenger alatt”. Rendkívüli dráma, tengeralatti felvételekkel, Verne Gyula regénye után.

Ha művészi kiváltságos, van vagy rész-

butort, zongorát

ahar vanni, az Marosvásárhelyre az tekintse az ajándék az után me g

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDELYI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermék, zongorák, harmonikák, gitárok, legelőbbben itt szerzhetők be

S. Eisenstädter

Mode de Paris

Cluj, Piața Unirii 12.

Előrehaladott idény miatt

a raktáron levő szörmebun-
dák és sportkabátok áraiból

20%

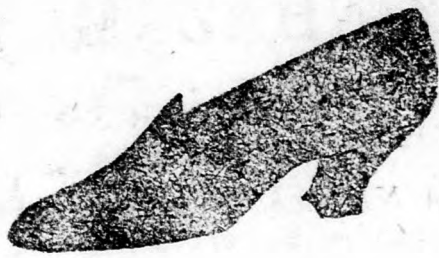
engedményt adok

Manométereket
és mindenféle mérőszereket készít, javításokat vállal
GÁSPÁR műszerész, Arad
Str. Horia I. (v. Széchenyi-u.)
Javítás végett beküldött műszereket állami hivatalos ellettve, rövid idő alatt vizsgáljuk.
Telefon 315 sz.

Róth

cipésnél
Szép-u. 2
szám alatt
készülnek
a legújabb
divatú

**cipő-
különlegességek.**

APRÓHIRDETÉSEK

Magyarországon egy sz. sz. - vastagabb betűre 8 lej. Legnagyobb apróhirdetés 20 lej. Állatkeresőknek 50% kedvezmény. **Apróhirdetéseket a napra kiadunk.**

Friss כשר liba
liba tüstölthús negyben, vágott liba, zsír és zsirnakvaló kapható Néta Mór Timár-utca 7.

Műhimzés
Elvállalom zsidótemplomok thórafüggönyeit, thórahüvelyeket, asztalterítőket, estélyi ruhákat, paravánokat, divánpárnákat, zászlókat és mindenemű-kézimunkákat. A munkámat az újabb és legújabb, eredeti francia himzéses és modern tűzési módszerrel is. — Nagy Matild, Strada Turianor (Zapolya u.) 17 a.

Libamájai

Áztatlant, legmegasabb ár mellett

vesz - Baumhaft

Cal. Reg. Ferdinand 10 (v. Wesselényi M.-u.) Hatal sz. udvarban

Legújabb fahérmű- és ruháiminták megkezdtek, himzés, varrás és montirozást vállalok. — Salca Carmen, Uránia palota. Ugyanott ügyes, románul beszélő tanuló lány felvétetik. 9866

Eldő negy tükör. dírtalozalomba alkalmas Str. Londri (Hosszu-utca) 7. szám. balra.

כשר tej házhozsaló litva kapható Salamon szentmihályi gasdaságából. Érdeklődni 3. u. 1-től 8-ig Salamonnál. Calea Victoriei 98. 417

Magánjáró öntvényeket nyersen és megmunkálva szállít Friedrich Testvérek gépgyára, Timisoara. 1819

Nyomdák!

Prima bécsi **hengernyag** és pórtanyag, kilója 160 lej.

Kapható a „Fraternitas” nyomdában, Olui. Str. Baron L. Pop No 10.

Telefon: 2-28, 10-47

Önálló kiszolgáló segédet keresek a rőfos és divat-üzletben. Szombaton zárva. Csakis első erők fényképes ajánlatát kérem Satu-Mare, Spitz Béla. 387

Három valódi perzsaszőnyeg jutányos áron eladó Calea Motilor (volt Monostori-ut) 141., hátul az udvarban.

Felzemhez fiatal munkatérő biztosítékkal felvétetik. Ajánlatok „Megbízható” jellegűre. 419

Főtér közelében, jól bevett kalapszalonn, elköltözés miatt sürgősen átadó minden elfogadható feltétellel. „Masamód” jellegű. 413

CANADIAN PACIFIC
A VILÁG LEGNAGYOBB KÖRUTJÁN
61 GÖZÖS 500000 TONNA
AMERIKA JAPAN SINGAPORE AUSTRALIA
CSAK 4 NAPI VIZI UT AMERIKÁBA ÉS KANADÁBA
RENDSZERES GYORSNAUTÓJÁRAT AZ ÖRZES KIKÖTŐKÖZÖL
ANTWERPEN CHERBOURG HAMBURG LIVERPOOL SOUTHAMPTON
LEGNAGYOBB KÉNYELEM
3. CLASSY NAUTÓK
2, 4 ÉS 6 ÁGYAL
ELSŐRANGU KÖNYVIAI

PARFUMURI-PUDRE-LOȚIUNI

LT-PIVER

AZURÉA POMPÉIA
FLORAMYE TRÉFLE INCARNAT

CEREȚI PREȚUTINDENI

„PUDRA FRUMUȘETII”
L.T. PIVER

VIOLETTE, CHYPRE, FOUGÈRE, DEILLET, MUGUET

Használjunk kizárólag

PLANTOL

legjobb bővöngyszirt, mert ez
tiszta, egészséges és kiadós!

Főüzletelendő Fuchs Benjámín nagyváradi
16rabbi felügyelete alatt készíti, szigorúan
ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: **HARTIG & HIENZ** Cluj
Str. Julia Maniu 8. Telefon 1-18.

Raglanok

öltönyök,
gyerek-kosztümök

Neumann M.

férfi- és fiuruha-áruhaza
Cluj, Piața Unirii (Főtér) 14

MARTIN PAL Jun.

Cluj, Piața Mihail Viteazul 25.

כשר ועלכווארען פאבריק
ערציגט אללערלייא זעלכווארען
פארעם פאר נאכאדאמע
פריידקראנט אונד חבשר אוף פערלאנגען.

Ifjusági iratok

az Új Kelet könyvostályában.

Benedek: Nagyapó mesefája	140
— Magyar mese és mondavilág (I)	200
— „ (II)	200
— „ (III)	200
— „ (IV)	200
Babits: Aranygaras	220
Burnett: A kis lord	140
Cervantes: Don Quixotte	100
Copperfield Dávid élete	300
Cronstedt: Griff, egy kutyakalandjai ..	155
Anatole France: Gyöngyike	100
Geal: München	240
— A fekete apostol	220
Goethe-Benedek: Csili-Csali-Csalyvér vi-	260
szontagságai	180
Kunos Ignác: Ada Kaleh mesekertje ..	160
Móricz Zsigmond: Lé y jó mindhalálig	200
Molnár: A Pál-utcai fiúk	240
Mark Twain: Huckleberry finn kalandjai	160
— Tamás urfi mint detektív	180
— Tamás urfi kalandjai	240
Jebók: Dörögő Dömötör a cserkeszfiukkal	75
Andersen tündérmeséi	75
Krim tündérmeséi	75
Gündörország meséi	110
Andersen legszebb tündérmeséi	110
Krim legszebb tündérmeséi	110
Gündörország legszebb meséi	110
Bébi, történet egy huncut kis leányról	110
Bébi esküvője	110
Bébi a kis mumus	220
Csöppike kalandos utazásai	220
Csöppike tavasza	220
A huncut kölyök Pesten	240
Benedek Elek: Állatok meséinek (Nagy	160
alak, színes képekkel)	160
Benedek: Robinson Crusoe kalandja ..	160

Gajzágó Márton

Cluj, Str. Regina Maria No 24.
késes, műköszörs, műszerész, nickelőző telep.

חלפים וינד איממער
אום לאנדער

3181
I. Disz...
228 és 104
Zs. N. Sz.
Kéziratok kizárólag szerkesztőséghez
zendők. Kéziratokat
adunk vissza

1925 december

Farsa

A hisztrió le...
valójában mutat...
előtt. A közönség...
bizonytalap...
megestésítőjét...
ezáltal Mussolini...
minden bizonyna...
komédiás arculat...
ténelmi analógia...
Bizony, a császár...
zihai fajtestvér...
atélkül azonban...
nek a hatalmi é...
Napoleont a csá...
történetesen ne...
példéja lebeg M...
olasz császárság...
akkor is könnyű...
tűzes terv mögö...
félelmetes realit...
A császári tr...
től Napoleonig...
rialista sikerek...
ajándéka, mely...
élet és kiváltság...
zákormányolás...
mos császár és...
rialista álmok...
és betetőzése vol...
kimondott gyar...
dott e két csász...
dölt meg, amik...
mellőle. Napoleo...
és több történel...
megbukott, meg...
már akkor anak...
feltámasztani. A...
a császárság lény...
matás, az a vilá...
prokonzulokat é...
A nagy róm...
nagyobb császár...
lem valaha isme...
mert a helóták...
berekké, népek...
szárnya is akko...
rek sikere elpár...
nak sikerült a r...
a „republikánus...
fegyveres uralm...
Es most ezt...
tel és erővel me...
akarja proklamá...
hiaktani Viktor...
Mussolini puszt...
kodásával bebiz...
fér az alkotmán...
Nagyon való...
egész császárság...
színjátéknál, me...
mus — bármily...
donképen tünte...
kergető akaratm...
valóítása utjába...
Van valami...
császársági kész...
jeli a fascista-n...
olasz tömegeket...
melynek ébrent...
állandón izgalo...
ségeken tobzód...
császársággá val...
mert a fascista...
nem lehetetlen...
is igazolja — a...
után megkezdő...
denciája.
Annál is in...
imperializmus...
állandó nyugtal